

Prawnik odpowiada

DARIUSZ SKRZYŃSKI

ZGUBIENIE/ ZNISZCZENIE KSIĄŻKI

Czy uczeń za zgubienie / zniszczenie książki z biblioteki szkolnej musi odkupić nową? Czy to samo dotyczy podręczników szkolnych? Czy w tym przypadku możemy wymagać odkupienia nowego podręcznika lub wpłacenia na konto szkoły jego wartości, a jeśli tak, to jak określić tę wartość, gdy podręcznik jest używany drugi lub trzeci rok. Co w przypadku, gdy uczeń nie chce odkupić książki lub podręcznika?

Być może w szkole został ustalony regulamin wypożyczania podręczników. Należy zajrzeć do jego postanowień. Rodzic nie może zostać zobowiązany do zakupu podręcznika i przekazania go szkole.

Na podstawie art. 64 ust. 1 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych w przypadku **uszkodzenia, zniszczenia lub niezwrócenia** podręcznika lub materiału edukacyjnego publiczna szkoła podstawowa lub szkoła artystyczna realizująca kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej może żądać od rodziców ucznia zwrotu kwoty nieprzekraczającej **kosztu zakupu** podręcznika lub materiału edukacyjnego. Powołana regulacja nie przewiduje innego sposobu naprawienia szkody niż w pieniądzu, a w związku z tym nie można zobowiązać rodzica do zakupu podręcznika i przekazania go szkole.

Przy ustalaniu wysokości zwrotu konieczne jest ustalenie stanu podręcznika, w jakim został wydany i powinien znajdować się w związku ze zwykłym użytkowaniem. Kwota tego swoistego odszkodowania nie może przekraczać kosztu zakupu podręcznika. W związku z tym jest to górna kwota zwrotu, przy ustalaniu której należałoby uwzględnić, czy uczniowi wydano podręcznik nowy, czy używany, a także kwotę, za jaką został zakupiony podręcznik. Trudno uznać, że rodzic ma obowiązek zapłaty ceny nowego podręcznika, podczas gdy szkoła nie używała uczniowi nowego podręcznika, lub wyższej ceny niż ta, za którą został nabyty.

KOMPETENCJE KADROWE ORGANU PROWADZĄCEGO

Czy organ prowadzący może zobligować nauczyciela bibliotekarza do uzupełnienia wykształcenia w ciągu 2 lat, a następnie obniżenia etatu po upływie 2 lat do 1/2 i uzupełniania etatu np. jako nauczyciel informatyki (w zależności od ukończonych studiów podyplomowych)?

Organ prowadzący nie jest upoważniony do nakazania nauczycielowi uzupełnienia wykształcenia. W zadaniach organu prowadzącego nie mieści się decydowanie o sprawach kadrowych w szkole.

ZASTĘPSTWA BEZPŁATNE W RAMACH GODZIN PRACY BIBLIOTEKI SZKOLNEJ

Jakie przepisy są złamane, gdy nauczyciel bibliotekarz musi w ramach swoich godzin pracy brać zastępstwa za nieobecnych nauczycieli bez dodatkowego wynagrodzenia? Proszę o przepisy prawa niedające możliwości dowolności interpretacji, ponieważ w moim przypadku nie ma możliwości załatwienia sprawy „miękkimi kompetencjami”. Chciałabym też wiedzieć, jakie konsekwencje może ponieść pracodawca, jeśli złamie te przepisy.

Nauczyciel bibliotekarz nie może mieć doraźnych zastępstw w czasie godzin pracy w bibliotece, tj. w czasie, gdy realizuje pensum (art. 35 ust. 2a KN). Ustawa Karta Nauczyciela w sposób jednoznaczny i niebudzący wątpliwości interpretacyjnych stanowi, że przez godzinę doraźnego zastępstwa rozumie się przydzieloną nauczycielowi godzinę zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych **powyżej** tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych, tj. powyżej pensum, której realizacja następuje w zastępstwie nieobecnego nauczyciela (art. 35 ust. 2a).

Przydzielanie nauczycielom bibliotekarzom zastępstw w ra-

mach ich godzin pracy prowadziłoby do ograniczenia możliwości wykonywania zadań biblioteki.

Art. 35. Karty nauczyciela [Godziny ponadwymiarowe. Godziny doraźnych zastępstw]

1. W szczególnych wypadkach podyktowanych wyłącznie koniecznością realizacji programu nauczania nauczyciel może być obowiązany do odpłatnej pracy w godzinach ponadwymiarowych zgodnie z posiadaną specjalnością, których liczba nie może przekroczyć 1/4 tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć. Przydzielenie nauczycielowi większej liczby godzin ponadwymiarowych może nastąpić wyłącznie za jego zgodą, jednak w wymiarze nieprzekraczającym 1/2 tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć.
2. Przez godzinę ponadwymiarową rozumie się przydzieloną nauczycielowi godzinę zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych powyżej tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych.
- 2a. Przez godzinę doraźnego zastępstwa rozumie się przydzieloną nauczycielowi godzinę zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych **powyżej** tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych, której realizacja następuje w zastępstwie nieobecnego nauczyciela.
3. Wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe i za godziny doraźnych zastępstw wypłaca się według stawki osobistego zaszeregowania nauczyciela, z uwzględnieniem dodatku za warunki pracy.
4. Kobiecie w ciąży, osobie wychowującej dziecko do lat 4 oraz nauczycielowi w trakcie odbywania stażu nie przydziela się pracy w godzinach ponadwymiarowych bez ich zgody.

Odpowiedzialność pracodawcy Art. 282. Kodeksu pracy [Katalog wykroczeń; kara grzywny]

§ 1. Kto, wbrew obowiązkowi:

- 1) nie wypłaca w ustalonym terminie wynagrodzenia za pracę lub innego świadczenia przysługującego pracownikowi albo uprawnionemu do tego świadczenia członkowi rodziny pracownika, wysokość tego wynagrodzenia lub świadczenia bezpodstawnie obniża albo dokonuje bezpodstawnych potrąceń;
 - 2) nie udziela przysługującego pracownikowi urlopu wypoczynkowego lub bezpodstawnie obniża wymiar tego urlopu;
 - 3) nie wydaje pracownikowi w terminie świadectwa pracy;
- podlega karze grzywny od 1000 zł do 30 000 zł.

LICZBA ETATÓW BIBLIOTEKARZA

1. Czy organ prowadzący szkołę może wprowadzić standardy zatrudnienia dla nauczycieli bibliotekarzy (np. do 500 uczniów 3/4 etatu, od 501 uczniów 1 etat nauczyciela bibliotekarza)?
2. Jeśli tak, to na jakiej podstawie prawnej (Prawo oświatowe, uchwała Rady Miasta)?
3. Jeśli tak, to jakie są standardy, np. ilu uczniów powinno przypadać na etat nauczyciela bibliotekarza?

Nie ma norm dotyczących zasad ustalania etatów nauczycieli bibliotekarzy. Do 1 stycznia 1999 r. liczba uczniów, na któ-

rych przysługiwał etat nauczyciela bibliotekarza, była uregulowana ogólnie (zarządzenie MEN z 4 czerwca 1997 r.). Normy te przestały być jednak wiążące z 1 stycznia 1999 r. (art. 38 pkt 6 ustawy z 24 lipca 1998 r.). Od 1 stycznia 1999 r. nie obowiązują już żadne normy dotyczące zasad ustalania liczby etatów nauczycieli bibliotekarzy w szkole. Decyzja w tym zakresie należy do organów prowadzących szkoły, które robią to w zakresie zatwierdzania arkuszy organizacyjnych szkół (zawierających informacje m.in. na temat **liczby zatrudnianych nauczycieli**). Niektóre organy prowadzące nadal stosują normy wynikające z nieobowiązującego już zarządzenia MEN.

Nieobowiązujące zarządzenie MEN z 4 czerwca 1997 r. ustalało m.in. normę 300 uczniów na 1 etat nauczyciela bibliotekarza, przy czym norma ta wzrastała o 1/2 etatu na następnych 250 uczniów, a w tej chwili w wielu szkołach na terenie Polski normy te skoczyły np. do 600 uczniów na 1 etat. Do 300 uczniów przysługuje 1/2 etatu.

Skoro zatem nie ma powszechnych norm, to oczywiście można to podważać w ramach odwołania się do sądu pracy, ale dopiero po otrzymaniu wypowiedzenia.

ZASTĘPSTWA DORAŻNE – PŁACA

Czy prawidłowe jest, że nauczyciel bibliotekarz (dyplomowany, zatrudniony przez mianowanie) za zastępstwo doraźne na lekcji w klasie ma płacone jak za godzinę w bibliotece, a nie za godzinę nauczyciela przedmiotu?

Ustalenie stawki za jedną godzinę pracy zależy od wymiaru pensum realizowanego przez nauczyciela.

Tzw. nauczyciele przedmiotowcy zwykle mają pensum 18-godzinne. Zdarza się jednak, że nauczyciel realizuje godziny nadwymiarowe, a częściej – doraźne zastępstwa – w ramach innego pensum niż to, w którym został zatrudniony. Powstaje wówczas pytanie, z jakiej stawki płacić za godzinę pracy – czy według stawki wyjściowej, zgodnej z pensum danego nauczyciela, czy też według stawki z uwzględnieniem pensum, w jakim jest realizowana dodatkowa godzina. W przepisach brakuje jednoznacznego rozstrzygnięcia tej kwestii, bowiem organ prowadzący powinien ustalić szczegółowe zasady obliczania i wypłacania wynagrodzenia za godziny nadwymiarowe i doraźne zastępstwa. Najczęściej spotykane są jednak dwa rozwiązania:

- 1 wynagrodzenie ze stawki wynikającej z tygodniowego obowiązkowego wymiaru zajęć, w ramach których jest realizowana godzina nadwymiarowa lub doraźnego zastępstwa;
- 2 wynagrodzenie ze stawki wynikającej z tygodniowego obowiązkowego wymiaru zajęć, w którym nauczyciel realizujący zastępstwo został zatrudniony.

PRAWO DLA NAUCZYCIELI BIBLIOTEKARZY

Co należy zrobić, aby weszło prawo, które spowoduje, że nauczyciele bibliotekarze będą zatrudnieni według odpowiedniej liczby uczniów i nie będą musieli chodzić na bezpłatne zastępstwa oraz pełnić dyżurów na korytarzach czy boisku w czasie przerwy?

Moim zdaniem, być może rzeczywście potrzebna jest ingerencja ustawodawcy w zakresie ustalenia liczby etatów bibliotekarza w odniesieniu do liczby uczniów.

Jeżeli chodzi o zastępstwa, to nie ma bezpłatnych zastępstw (zob. s. 11). W tym zakresie przepisy są wystarczające, ale trzeba umieć dochodzić swoich praw.

Jeżeli chodzi o kwestie **pełnienia dyżurów**, to wydaje się, że przepisy też są wystarczające. Dyżury nauczycieli podczas przerw między lekcjami są pełnione zgodnie z § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2003 r. nr 6, poz. 69 ze zm.). Z przepisu tego wynika, że **uczniowie spędzają przerwy w zajęciach pod nadzorem nauczyciela**.

Czas pracy nauczyciela zatrudnionego w pełnym wymiarze zajęć nie może przekraczać 40 godzin w pięciodniowym tygodniu pracy (art. 42 ust. 1 KN). W ramach tego czasu pracy nauczyciel obowiązany jest realizować m.in. tygodniowy obowiązkowy wymiar zajęć (tzw. pensum). Tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz, dla nauczycieli bibliotekarzy zatrudnionych w pełnym wymiarze zajęć wynosi 30 godzin. Szczegółowe ustalenie godzin, które stanowią obowiązkowy czas pracy bibliotekarza, możliwe jest na podstawie planu pracy szkoły, który ustalany jest corocznie. Odrębną kategorią jest godzina lekcyjna. Godzina lekcyjna trwa 45 minut. Tyle trwa zatem jednostka lekcyjna nauczycieli przedmiotowców. Zobowiązani są oni zazwyczaj do pracy również w czasie przerw szkolnych – właśnie z uwagi na 45-minutową godzinę lekcyjną. Nauczyciele bibliotekarza zaliczani są do tzw. nieprzedmiotowców. Nie realizują

oni godzin lekcyjnych, zatem ich praca wynosi 30 godzin 60-minutowych w tygodniu.

Gdy organizacja funkcjonowania szkoły przewiduje np. otwarcie biblioteki szkolnej w godzinach 8-14 od poniedziałku do piątku, to w sposób naturalnyienne pensum zawiera się w tych właśnie godzinach, aby móc osiągnąć w skali tygodnia wartość 30 godzin. W zasadzie nie powinno dochodzić (z uwagi na czas otwarcia biblioteki szkolnej i możliwość korzystania w tym czasie z biblioteki przez uczniów) do wyznaczania dyżurów nauczycielom bibliotekarzom w okresie przerw międzylekcyjnych. Bibliotekarz bowiem wykonuje również swoją pracę w czasie przerw, ponieważ jego godzina pracy w ramach pensum wynosi 60 min.

ZAMIESZCZANIE NAGRAŃ W INTERNECIE

Pracuję zdalnie i mam fanpage, chciałabym umieszczać swoje nagrane filmiki, na których czytam literaturę, wiersze znanych autorów. Czy muszę każdego pytać o zgodę? Wiem, że 70 lat po śmierci autora można korzystać z jego utworów. A jeśli żyje? Jest autorem zagranicznym lub polskim? Jak mam otrzymać pozwolenie, aby było legalnie? Czy jako biblioteka mam wykupić licencję? Jak to zrobić krok po kroku?

Opisane działanie będzie prawidłowe, jeżeli nauczyciel będzie korzystał z lektur dostępnych na stronie <https://wolnelektury.pl/>, tzn. takich, które przeszły do tzw. domeny publicznej – czas ochrony praw autorskich upłynął (70 lat od śmierci autora). Jeżeli nie ma tam jakiegokolwiek pozycji, wtedy, niestety, trzeba uzyskać zgodę autora, a jeśli nie możemy do niego dotrzeć – to

właściwej organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi. W przypadku utworów literackich będzie to Stowarzyszenie Autorów ZAiKS – w zakresie praw przysługujących bezpośrednio autorom, oraz Stowarzyszenie Autorów i Wydawców „Polska Książka” – w zakresie praw przysługujących wydawcom opublikowanych dzieł literackich. W konkretnym przypadku może istnieć wymóg uzyskania licencji od jednej z tych organizacji lub od obu – w zależności od tego, w jakim zakresie dany autor przekazał swoje prawa wydawcy. Więcej informacji na ten temat można uzyskać na stronach internetowych tych instytucji.

UMIARKOWANY STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Jakie uprawnienia oprócz zniżki godzin ma nauczyciel bibliotekarz z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (dyplomowany, zatrudniony przez mianowanie)?

Uprawnienia pracownicze to:

- zniżka pensum (26 godzin);
- niższy wymiar czasu pracy (35 godzin w tygodniu i 7 godzin dziennie) – art. 15;
- brak możliwości zatrudnienia w porze nocnej;
- nie może mieć godzin nadliczbowych;
- nie może mieć godzin nadwymiarowych;
- 15 minut przerwy wliczanej do czasu pracy;
- ma prawo do zwolnienia od pracy z zachowaniem prawa do wynagrodzenia:
 - w wymiarze do 21 dni roboczych w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym, nie częściej niż raz w roku;
 - w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających, a także w celu uzyskania za-

opatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy, jeżeli czynności te nie mogą być wykonane poza godzinami pracy.

Inne uprawnienia to: ulgi komunikacyjne, karty parkingowe, zwolnienie z abonamentu RTV itd.

Podstawa prawna:

ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, art. 42a Karty Nauczyciela.

REZYGNACJA Z GODZIN PONADWYMIAROWYCH

Czy można zrezygnować z godzin nadwymiarowych (etat rolowany: 13 godz. biblioteka + 14 godz. świetlica + 5 godz. nadgodzin świetlica) po podpisaniu arkusza przez kuratora na nowy rok szkolny? Dyrektor mimo mojej prośby, by w najbliższym roku szkolnym nie przydzielał mi godzin nadliczbowych ze względu na dodatkowe zajęcia, jakim jest prowadzenie projektu, zastosował dotychczasowe rozwiązanie, nie biorąc pod uwagę dodatkowych zajęć w roku 2020/2021.

Nauczyciel nie może odmówić realizacji przyznanych mu zajęć.

Praca w godzinach nadwymiarowych i doraźnych zastępstw nie stanowi uprawnienia nauczyciela, lecz jest jego obowiązkiem, jeżeli została zarządzona zgodnie z prawem (wyrok SN z 12 maja 2004 r., I PK 454/03). Nauczyciel może nie wyrazić zgody na realizację tych godzin, gdy przekraczają 1/4 pensum nauczyciela. Bez względu na formę jego przekazania. Krytyczny stosunek do

wydawanych poleceń nie zwalnia z powinności ich wykonania. Jeżeli polecenie dyrektora realizacji dodatkowych godzin jest zgodne z przepisami prawa (mieści się w limitach bez uzyskania zgody nauczyciela), regulaminem pracy, zasadami współżycia społecznego oraz stosunkiem pracy, to nauczyciel nie może odmówić jego wykonania. Postawienie nauczycielowi zarzutu odmowy wykonania polecenia wymaga ustalenia, jaka była treść polecenia, czy dotyczyło ono wykonywanej pracy i w jakich okolicznościach zostało wydane. Dlatego jeżeli nauczyciel ma wątpliwości co do legalności polecenia, powinien zwrócić się do dyrektora o potwierdzenie jego treści na piśmie lub powtórzenia w obecności świadków. Wówczas, jeżeli pracownik wykona to polecenie, pisemne potwierdzenie może służyć jako dowód na korzyść pracownika w ewentualnej sprawie przed sądem. Jeżeli pracownik po pisemnym potwierdzeniu przez dyrektora ma zamiar nie wykonać polecenia, powinien taką odmowę odpowiednio i szczegółowo uzasadnić (najlepiej do celów dowodowych na piśmie). Jeżeli nauczyciel uzna, że przydzielenie mu kolejnych zajęć w jego ocenie spowoduje, że zostanie przekroczony 40-godzinny czas pracy, może odmówić ich realizacji, informując o tym przełożonych i wskazując powody swojej decyzji.

USUNIĘCIE DANYCH Z KARTY CZYTELNIKA

W myśl RODO wiem, że trzeba usuwać dane z karty czytelnika po skończeniu szkoły. Jak to legalnie zrobić?

Przepisy RODO przewidują dwa sposoby usunięcia danych – zniszczenie i modyfikację.

1 Zniszczenie danych osobowych.

Do tej kategorii usuwania danych zalicza się przede wszystkim fizyczną likwidację nośników tych danych, dokonaną w sposób uniemożliwiający odtworzenie informacji na nich zawartych. Celem zniszczenia danych musi być zawsze pozbawienie możliwości dalszego dokonywania jakichkolwiek operacji na tych danych przez kogokolwiek. Skuteczne zniszczenie danych osobowych nie musi być tożsame ze skutecznym zniszczeniem nośnika. Niekiedy wystarczy jedynie uszkodzić, a nie zniszczyć nośnik, aby skutecznie usunąć zgromadzone na nim dane osobowe.

2 Modyfikacja danych osobowych (anonimizacja).

Celem anonimizacji nie jest (jak przy zniszczeniu) pozbawienie możliwości dalszego dokonywania jakichkolwiek operacji, lecz jedynie uniemożliwienie połączenia pozostałych informacji z konkretną osobą fizyczną. Oznacza to, że możliwe jest – w odróżnieniu od zniszczenia danych osobowych – pozostawienie części informacji, która zarówno samodzielnie, jak i łącznie z innymi informacjami nie pozwala już na zidentyfikowanie konkretnej osoby fizycznej.

To, czy w danym przypadku powinno nastąpić zniszczenie, czy też modyfikacja danych osobowych, warto uregulować w wewnętrznych przepisach administratora danych. Przepisami tymi może być np. polityka bezpieczeństwa danych osobowych przyjęta w konkretnej szkole. Chodzi o to, aby przynajmniej w najczęstszych lub najistotniejszych przypadkach osoba upoważniona do przetwarzania danych w imieniu administratora nie miała wątpliwości co do sposobu ich zniszczenia.

PRZYGOTOWANIE PEDAGOGICZNE BIBLIOTEKARZA

Czy nauczyciel bibliotekarz w szkole podstawowej musi mieć takie przygotowanie pedagogiczne jak nauczyciel przedmiotu? Chodzi mi o rozporządzenie MNiSW z dn. 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, pkt 3 *Realizacja modułów kształcenia* – 120 godzin praktyk, Moduł 3 – *Przygotowanie w zakresie dydaktycznym*, oraz 30 godzin praktyk w ramach Modułu 2. Mam zrealizowane podczas studiów 120 godzin praktyk w bibliotece szkolnej oraz 30 godzin praktyk w bibliotece publicznej, stąd moje pytanie, czy ukończone przeze mnie w 2016 r. studia bibliotekoznawcze I i II stopnia ze specjalizacją pedagogiczną pozwalają mi na pracę w szkole podstawowej. Liczba godzin przedmiotów pedagogicznych spełnia wymagania, jedynie zastanawia mnie ta liczba godzin praktyk.

Moim zdaniem, nauczyciel posiada przygotowanie pedagogiczne. Można zweryfikować to w kuratorium.

Kwalifikacje wymagane od nauczyciela szkoły podstawowej, w tym nauczyciela bibliotekarza, określa rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 1.08.2017 r. w sprawie szczególnych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli. Na podstawie § 7 ust. 1 rozporządzenia kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela bibliotekarza, również w szkole podstawowej, posiada osoba, która ukończyła studia w zakresie bibliotekoznawstwa

na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub rodzaju placówki oraz posiada przygotowanie pedagogiczne.

Przez przygotowanie pedagogiczne należy rozumieć nabycie wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki szczegółowej nauczanych w wymiarze nie mniejszym niż 270 godzin w powiązaniu z kierunkiem (specjalnością) kształcenia oraz pozytywnie ocenioną praktyką pedagogiczną – w wymiarze nie mniejszym niż 150 godzin. O posiadaniu przygotowania pedagogicznego świadczy dyplom ukończenia studiów lub inny dokument wydany przez uczelnię, dyplom ukończenia załącznika kształcenia nauczycieli lub świadectwo ukończenia kursu kwalifikacyjnego.

Wymiar przygotowania pedagogicznego nie dotyczy osób, które uzyskały przygotowanie pedagogiczne przed dniem 31 października 1991 r.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ NAUCZYCIELA BIBLIOTEKARZA ZA STWIERDZONE W BIBLIOTECIE W CZASIE SKONTRUM BRAKI KSIĄŻKOWE

Jaka jest odpowiedzialność finansowa nauczyciela bibliotekarza za stwierdzone w bibliotece w czasie skontrum braki książkowe? Sytuacja dotyczy nauczyciela, który podjął pracę w bibliotece rok po przeprowadzonym skontrum. Biblioteka posiada wolny dostęp do półek. Klucz do pomieszczeń biblioteki dostępny jest w sekretariacie, u dyrektora i osoby sprzątajacej.

Nauczyciel nie może ponosić odpowiedzialności za braki w okresie, kiedy nie był pracownikiem.

Rozróżniamy dwa rodzaje odpowiedzialności materialnej – zastrzoną i zwykłą.

Nauczyciel, któremu powierzono z obowiązkiem zwrotu albo do wyliczenia się określone przedmioty (np. materiały biblioteczne), odpowiada **w pełnej wysokości** za szkodę powstałą w tym mieniu. Powierzenie musi nastąpić protokolarnie (np. po przeprowadzonym skontrum) i dotyczyć takich przedmiotów, które są zabezpieczone przed kradzieżą, a dostęp do nich ograniczony wyłącznie dla osób uprawnionych bądź pod ich nadzorem. W przypadku biblioteki szkolnej trudno wyobrazić sobie taką sytuację, bo musiałoby to się wiązać m.in. z: brakiem możliwości wolnego dostępu do półek, prowadzeniem wypożyczeń na podstawie rewersu, ograniczeniem dostępu do magazynu książek wyłącznie do osób odpowiadających za zbiory.

Bibliotekarz może uwolnić się od odpowiedzialności, jeżeli wykaże, że szkoda powstała z niezależnych od niego przyczyn. Pracownik może między innymi wykazać, iż pracodawca nie zapewnił warunków umożliwiających zabezpieczenie powierzonych mienia.

Odpowiedzialność zwykła polega na uchybieniu powszechnemu obowiązkowi dbałości o mienie pracodawcy („za szkodę wyrządzoną pracodawcy”). Przy czym to po stronie pracodawcy leży konieczność wykazania, że szkoda powstała w wyniku działań pracownika. Pracownik nie ponosi odpowiedzialności za szkodę w takim zakresie, w jakim pracodawca lub inna osoba przyczyniły się do jej powstania albo zwiększenia. Odszkodowanie ustala się w wysokości wyrządzonej szkody, jednak nie może ono przewyższać kwoty **trzymiesięcznego wynagrodzenia przysługującego pracownikowi w dniu wyrządzenia szkody**.

OBSŁUGA DOTACJI CELOWEJ NA PODRĘCZNIKI

Czy dyrektor szkoły może zlecić nauczycielowi bibliotekarzowi obsługę aplikacji dotacji celowej na podręczniki? Nie chodzi o sam fakt rozliczenia dotacji (finalizacja działań, a samą wpłatą pieniędzy zajmuje się księgową), ale o całą obsługę zadania: m.in. kontakty z Urzędem Miasta, gromadzenie danych dotyczących liczebności poszczególnych klas, uzupełnienie specjalistycznej dokumentacji dotyczącej liczebności poszczególnych klas oraz zmian w ich liczebności, podliczeń finansowych określających wysokość przyznanej dotacji. Całe zadanie musi być wykonane we wskazanym krótkim terminie i oczywiście bezbłędnie.

Prowadzenie obsługi administracyjnej dotacji celowej nie należy do zakresu obowiązków nauczyciela bibliotekarza. W ramach czasu pracy oraz ustalonego wynagrodzenia nauczyciel obowiązany jest realizować:

- zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze prowadzone bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz;
- inne zajęcia i czynności wynikające z zadań statutowych szkoły, w tym zajęcia opiekuńcze i wychowawcze uwzględniające potrzeby i zainteresowania uczniów;
- zajęcia i czynności związane z przygotowaniem się do zajęć, samokształceniem i doskonaleniem zawodowym (art. 42 ust. 2 Karty Nauczyciela).

Na pracownika nie można nałożyć obowiązków, które nie są zgodne z umową o pracę, tj. ro-

dzajem jego pracy. Obsługa dotacji celowej na podręczniki to obowiązek niepedagogiczny. Dyrektor nie może wymagać od nauczyciela prowadzenia tego typu czynności. Oznacza to, że zakres obowiązków wynikających ze stosunku pracy nauczyciela jest określony ustawowo i pracodawca nie może dowolnie go rozszerzać.

PRZEPISY DOTYCZĄCE SKONTRUM

Poszukuję przepisów dotyczących przeprowadzenia skontrum w wersji papierowej, gdy nie jest wprowadzony system biblioteczny. Czy to prawda, że w związku ze zmianą dyrektora przeprowadza się taką inwentaryzację? Czy jeżeli skontrum było robione w roku szkolnym 2018/2019 i był spisany stan majątku szkoły, to trzeba ponownie przeprowadzać inwentaryzację ze względu na nowego dyrektora placówki?

Wymóg przeprowadzenia skontrum nie jest powiązany ze zmianą dyrektora, natomiast w wewnętrznych regulacjach szkoły należy sprawdzić wymóg przeprowadzenia inwentaryzacji.

Status prawny bibliotek reguluje ustawa z 27.06.1997 r. o bibliotekach (Dz.U. z 2019 r. poz. 1479). Zgodnie z art. 22 ust. 1 biblioteki szkolne oraz biblioteki innych placówek systemu oświaty służą realizacji programów nauczania i wychowania, edukacji kulturalnej i informacyjnej dzieci i młodzieży oraz kształceniu i doskonaleniu nauczycieli. W tym celu w każdej szkole publicznej jest prowadzona biblioteka szkolna. Zasady organizowania i działalności bibliotek szkolnych określają odrębne przepisy, tj. przepisy ustawy z 14.12.2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2019 r. poz. 1148).

ze zm.). Zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 23 w zw. z art. 104 pkt 5 p.o. statut danej szkoły określa organizację szkolnej biblioteki, w tym zadania w zakresie przeprowadzania inwentaryzacji księgozbioru biblioteki szkolnej, z uwzględnieniem przepisów wydanych na podstawie art. 27 ust. 6 ustawy o bibliotekach, czyli rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 29.10.2008 r. w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych (Dz.U. Nr 205, poz. 1283). Zgodnie z § 29 ust.1, pkt 2, § 30 ust. 1 i § 31 rozporządzenia kontrola wewnętrzna biblioteki polega m.in. na przeprowadzeniu skontrum części materiałów, a przede wszystkim materiałów narażonych na straty lub szczególnie cennych. Skontrum materiałów polega na porównaniu zapisów inwentarzowych ze stanem faktycznym materiałów, a także na stwierdzeniu i wyjaśnieniu różnic między zapisami ewidencyjnymi a stanem faktycznym zbiorów oraz ustaleniu ewentualnych braków. Skontrum materiałów, do których czytelnicy mają

wolny dostęp, przeprowadza się:

- co najmniej raz na 5 lat;
- w bibliotekach o innym systemie udostępniania, w których zbiory nie przekraczają 100 tysięcy jednostek ewidencyjnych – co najmniej raz na 10 lat,
- jeśli zbiory przekraczają 100 tysięcy jednostek ewidencyjnych – w sposób ciągły.

Ww. rozporządzenie nie nakłada obowiązku przeprowadzenia skontrum w razie zmiany dyrektora.

Natomiast należy uwzględnić, że na podstawie art. 4 ust. 3 pkt 1 ustawy z 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2019 r. poz. 351 ze zm.) – dalej u.r., rachunkowość szkoły obejmuje przyjęte zasady (politykę) rachunkowości. W szkołach obowiązuje wymóg przeprowadzania i dokumentowania inwentaryzacji na zasadach ogólnikowo określonych w art. 26 i art. 27 u.r. w formie spisu z natury, zaś szczegółowo powinny je określać wewnętrzne regulacje dotyczące biblioteki szkolnej, a w szczególności statut szkoły (art. 98 ust. 1 pkt 23 p.o.) albo

polityka rachunkowości wprowadzona przez dyrektora szkoły (art. 4 ust. 3 pkt 1 i ust. 5 u.r.). Należy więc sprawdzić w wewnętrznych regulacjach szkoły, czy zmiana stanu zatrudnienia nauczycieli bibliotekarzy skutkuje obowiązkiem przeprowadzenia inwentaryzacji. Inwentaryzacja i skontrum są różnymi metodami ustalania stanu księgozbioru biblioteki (pismo Ministra Finansów z 16.04.2015 r., DR4.054.1.2015. DKK, http://www.senat.gov.pl/gfx/senat/userfiles/_public/k8/dokumenty/stenogram/oswiadczenia/misiolek/7102oa.pdf, dostęp 22.05.2020 r.).

Pytania do prawnika można wysłać pod adresem bws@sukurs.edu.pl. Odpowiedzi na wybrane ukażą się na łamach „Biblioteki w Szkole”.

DARIUSZ SKRZYŃSKI

prawnik, specjalista w dziedzinie prawa oświatowego i prawa pracy. Autor wielu fachowych artykułów i książek. Na pytania naszych czytelników odpowiada od 2009 r.

poleca

Biblioteka
W SZKOLE

scenariusze.edu.pl

Największa w Polsce baza

szkolnych scenariuszy przedstawień

Rok św. Jana Pawła II
Dzień Nauczyciela
Święto Niepodległości

Międzynarodowy Miesiąc Bibliotek Szkolnych (MMBS)

W tym roku warunki nie bardzo sprzyjają świętowaniu. Mimo to, a może właśnie na przekór temu, zachęcamy jednak nauczycieli bibliotekarzy do organizowania obchodów Międzynarodowego Miesiąca Bibliotek Szkolnych.

Tradycje MMBS sięgają 1999 r., kiedy to Międzynarodowe Stowarzyszenie Bibliotekarstwa Szkolnego (International Association of School Librarianship – IASL) zainicjowało obchody Międzynarodowego Dnia Bibliotek Szkolnych, które przypadły na czwarty poniedziałek października. Od 2008 r. obchodzimy w październiku Międzynarodowy Miesiąc Bibliotek Szkolnych, a poszczególne szkoły same decydują, jaką datę w październiku wybrać. Wiele z nich zresztą decyduje się na bardziej rozbudowane obchody, które czasem trwają przez cały październik.

MIMO WSZYSTKO

W tym roku warunki nie bardzo sprzyjają świętowaniu. Wciąż wisi nad nami widmo zagrożeń epidemicznych. Ponadto wiele organów prowadzących postanowiło oszczędzać na bibliotekach, więc zredukowane zostały etaty i budżety bibliotek szkolnych.

Mimo to, a może właśnie na przekór temu, zachęcamy wszystkich nauczycieli bibliotekarzy do świętowania Międzynarodowego Miesiąca Bibliotek Szkolnych. Zaznaczmy – tak jak nam pozwalają warunki – udział biblioteki w święcie międzynarodowej społeczności bibliotekarzy szkolnych.

Co roku w „BwS” przedstawiamy relacje z obchodów MMBS w polskich szkołach. Bardzo bogatym źródłem inspiracji dla wszystkich typów szkół są od wielu lat archiwalne numery wakacyjne (nr 7-8) „Biblioteki w Szkole”. Warto zerknąć do portalu biblioteka.pl.

Zgodnie z tą tradycją także w tym numerze publikujemy zeszłoroczne sprawozdania z kilku-nastu szkół.

Sprawozdania i zdjęcia z tegorocznych obchodów prosimy przysłać pod adresem bws@sukurs.edu.pl. Posłużą one do opracowania materiału na temat MMBS w przyszłym roku.

DLACZEGO?

Dlaczego warto organizować obchody MMBS? Jest to dobra okazja do zwrócenia uwagi na bibliotekę, pokazania jej oferty, dorobku, sprawności organizacyjnej oraz pozycji wśród uczniów. Organizowane w szkołach obchody święta bibliotek przyczyniają się do:

- zwrócenia uwagi środowiska uczniów, nauczycieli i rodziców na bibliotekę jako aktywną, widoczną agendę szkoły,
- podjęcia wielu interesujących przedsięwzięć z uczniami i na rzecz uczniów,

- zainteresowania nauczycieli, dyrekcji, a niekiedy także władz lokalnych problemami bibliotek szkolnych,
- integracji uczniów wokół biblioteki,
- poprawy wystroju bibliotek,
- integracji nauczycieli bibliotekarzy w środowisku lokalnym.

JAK?

Nauczyciele bibliotekarze od lat wykazują wiele inwencji, by w sposób niekonwencjonalny i atrakcyjny zaznaczyć w swoich szkołach święto biblioteki. Pomysłowość i zazwyczaj lekka forma są sympatycznie przyjmowane nie tylko przez uczniów, lecz także nauczycieli, dyrekcje szkół, rodziców. Dzięki temu w wielu szkołach MMBS wszedł na stałe do kalendarza corocznych przedsięwzięć.

Poniżej krótki wykaz niektórych – sprawdzonych już – form działań i pomysłów. W tym roku, być może ze względu na sy-